
**Normas, kas neparedz ārpusstacionāra dzemdību apmaksu no valsts budžeta
līdzekļiem, atbilst Satversmei**

2015. gada 12. februārī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2014-08-03 „Par Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumu Nr. 1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” 16. pielikuma „Veselības aprūpes pakalpojumu tarifī par profilakses, diagnostikas, ārstēšanas un rehabilitācijas pakalpojumiem” 555. punkta, ciktāl tas neparedz tarifu par plānotajām ārpusstacionāra dzemdībām, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”.

Valsts ir nodrošinājusi bezmaksas dzemdībpalīdzības pakalpojuma esamību un pieejamību, un tai nav pienākuma garantēt šo pakalpojumu kādā citā personai vēlamā vietā un veidā ārpus valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sistēmas

Apstrīdētās normas

Apstrīdētā Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumu Nr. 1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1529) norma nosaka tarifu samaksai par fizioloģiskām dzemdībām. Minētā norma neparedz tarifu par plānotām ārpusstacionāra dzemdībām, jo šāda veida dzemdībpalīdzība netiek sniegta iestādēs, kas minētas šo noteikumu 7. punktā. Līdz ar to lietas izskatīšanas gaitā Satversmes tiesa, ņemot vērā normu ciešo saistību, lietas dalībnieku un pieaicināto personu izteiktos viedokļus, kā arī nepieciešamību ievērot Satversmes tiesas procesa principus, nolēma paplašināt prasījumu, izvērtējot arī Noteikumu Nr. 1529 7. punkta satversmību. [9]

Minētais punkts noteic: „No veselības aprūpei paredzētajiem valsts budžeta līdzekļiem apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus sniedz tās ārstniecības iestādes, kuras noslēgušas līgumu ar [Nacionālo veselības] dienestu, kā arī valsts pārvaldes iestādes, kuras veselības aprūpes pakalpojumus sniedz saskaņā ar nolikumu.”

Augstākā juridiska spēka norma

Satversmes 91. panta pirmais teikums: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā”.

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Latvijas Republikas tiesībsarga pieteikuma, kurā tika pausts uzskats, ka norma, kas neparedz plānotu ārpusstacionāra dzemdību (mājdzemdību) apmaksu no valsts budžeta, neatbilst vienlīdzības principam. Valsts apmaksājot dzemdībpalīdzību tikai tad, ja plānotas fizioloģiskas dzemdības notiek stacionārā. Taču sievietes, kurām dzemdību palīdzība tiek sniegta stacionārā, un sievietes, kurām dzemdību palīdzība tiek sniegta mājās, atrodoties vienādos un salīdzināmos apstākļos, tādēļ dzemdību palīdzības pakalpojumu finansēšanas noteikumi uz viņām esot jāattiecinā vienādi.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par apstrīdēto normu vērtēšanas apjomu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdēto normu atbilstība Satversmes 91. pantam ir jāvērtē kopsakarā ar Satversmes 111. pantu („Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu”). [10]

Par valsts pienākumiem veselības aizsardzības jomā

Satversmes tiesa norādīja, ka no tiesībām uz veselības aizsardzību izriet valsts pienākums veikt pasākumus, lai aizsargātu cilvēku veselību, tostarp nodrošināt veselības aprūpes pakalpojumu esamību un pieejamību. Tomēr tas nenozīmē, ka ikvienai personai vienmēr būtu tiesības saņemt jebkādus medicīnas pakalpojumus bez maksas. Valstij ir plaša rīcības brīvība izvēlēties veidu, kādā personas var izmantot savas tiesības saņemt veselības aprūpes pakalpojumus. [11.1]

Par valsts rīcību, nodrošinot palīdzību dzemdībās

Fizioloģisku dzemdību gadījumā veselības aprūpes pakalpojumu noteiktā apjomā bez maksas nodrošina valsts ar Noteikumu Nr. 1529 7. punktā minēto ārstniecības iestāžu starpniecību. Satversmes tiesa atzina, ka likumdevējs ir izveidojis valsts apmaksāto

veselības aprūpes pakalpojumu sistēmu, kuras ietvaros visām sievietēm ir iespējams saņemt bezmaksas medicīnisko palīdzību plānotu fizioloģisku dzemdību gadījumā. [11.3]

Valsts konkrētajā jomā visām sievietēm ir nodrošinājusi veselības aprūpes pakalpojuma esamību un pieejamību, un tai nav pienākuma garantēt dzemdībpalīdzību kādā citā personai vēlamā vietā un veidā ārpus minētās sistēmas. Sievietes, kurām palīdzība plānotu fizioloģisku dzemdību gadījumā tiek sniegta valsts nodrošinātās veselības aprūpes pakalpojumu finansēšanas sistēmas ietvaros, un sievietes, kurām šāda dzemdībpalīdzība tiek sniegta ārpus minētās sistēmas, atrodas atšķirīgos apstākļos un šīs grupas nav salīdzināmas. [13]

No Satversmes tiesas prakses izriet, ka personu grupu salīdzināšana būtu iespējama, ja kādai no tām valsts izveidotās sistēmas ietvaros nodrošinātais medicīniskais pakalpojums vispār nebūtu pieejams vai būtu pieejams citā kvalitātē. [13]

Tādējādi Satversmes tiesa **atzina apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.**

Satversmes tiesa norādīja, ka valsts savu ekonomisko iespēju robežās var izvēlēties paplašināt tās apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu klāstu, tostarp seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpes jomā. [14]

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216